

Οἱ συχνοὶ προβληματισμοὶ ἐνὸς παπᾶ ἡλικιωμένου

Τὸ πλέον βασικὸ ἐρώτημα ποὺ ἀναδύεται τὶς ὥρες τῆς Νοσταλγίας τῆς νεότητος ποὺ πέρασε, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁποίων Στοχασμῶν γύρω ἀπὸ αὐτήν, εἶναι ἓνα: Ἄραγε, πράξαμε σωστὰ ἢ ὄχι στὴ νεότητά μας, ὅταν, π. χ σεβόμασταν τὸν μεγαλύτερο στὴν ἡλικία, ντρεπόμασταν ὅταν μᾶς ἐπέπλητταν γιὰ τὰ λάθη μας, κοιτάζαμε νὰ εἴμαστε, ὅσο γίνεται περισσότερο συνεπεῖς μὲ τὰ καθήκοντά μας, ἀντιμετωπίζαμε μὲ ἱπποτικὸ τρόπο τὸ γυναικεῖο φύλο καί, γενικά, προσπαθοῦσαμε νὰ καθιστάμεθα ὑποδειγματικοί, ἔντιμοι καὶ κόσμιοι; Γιατὶ σήμερα βιώνουμε μιὰν ἀνατροπὴ ὅλων αὐτῶν, ἔχουμε καταστῆ παθητικοὶ θεατῆς τῶν ὅσων συμβαίνουν γύρω μας καὶ δὲ λέμε λέξη... Ἡ, τοῦλάχιστον, ἐκφραζόμαστε μὲ μισόλογα... Σὲ περίπτωση δὲ ποὺ θελήσουμε νὰ χαρίσουμε κάποια συμβουλή, τότε θεωρούμαστε ἀναχρονιστές, γραφικοὶ ἢ καὶ βαδύτατα συντηρητικοί. Ἐπειδὴ στὶς μέρες μας πρόοδος θεωρεῖται μόνον ὅ,τι εἶναι ξένο πρὸς τὰ δεδομένα καὶ τὶς ἀρχές τοῦ χθὲς. Κι αὐτό, μάλιστα, ἐπιβραβεύεται ἀπὸ κάποιους ὡς προοδευτικὴ κίνηση πρὸς τὰ ἔμπροσ, κι ὄχι ἓνα στενόμυαλο πισωγύρισμα, ποὺ τελικὰ ὀδηγεῖ στὸν ἀναχρονισμό. Τοῦλάχιστον, αὐτὰ γράφονται καὶ διαδίδονται παντοῦ, γιατί αὐτὸ θεωρεῖται ἀπελευθέρωση!!!... Ἐτσι, τοῦλάχιστον, ἰσχυρίζονται.

Παράλληλα, μέσα στοὺς Στοχασμοὺς μας, μπερδεύονται καὶ κάποιες σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸν ψευδῆ κόσμο ποὺ οἰκαιοποιούμεστε, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ μᾶς παραπλανᾷ, ὅτι αὐτὸς φαίνεται καὶ εἶναι ὁ σωστὸς κι ἀληθινός. Εἶναι ὁ κόσμος τῆς εἰκόνας, ποὺ κατακλύζει τὰ πάντα καὶ παρουσιάζει πρὸς τὰ ἔξω μιὰ ψεύτικη πραγματικότητα. Κι ὁμως, αὐτὸ εἶναι ποὺ μαγεύει κι ἄς ἔχει μέσα του ἀποθηκευμένη ὅλη τὴν κενοδοξία, τὸν φαρισσαϊσμό καὶ τὴν ἀνοησία. Γιατὶ ἡ εἰκόνα δὲν εἶναι ἡ πραγματικότητα. Ἡ εἰκόνα κρύβει τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν πασπαλίζει μὲ τὸ χρῶμα τῆς τάχα αἰσιοδοξίας. Γι' αὐτὸ κι ὅσοι ἐπιχειρήσουν νὰ «σηκώσουν» τὸ πέπλο, ποὺ στολίζει ὅλ' αὐτὰ, τότε ἀπογοητεύονται καὶ συμπεραίνουν πολλά. Βλέπετε, ἐμεῖς εἴχαμε διαφορετικὰ μάθει, ἀφοῦ ἡ εἰκόνα δὲν εἶχε κυριαρχήσει, σὲ αὐτόν, μάλιστα, τὸν ἐπικίνδυνο βαθμὸ στὴ ζωὴ μας. Γιατὶ, γιὰ μᾶς, ἡ εἰκόνα δὲν ἦταν ἡ ἀπλῆ ζωγραφιὰ τοῦ Σχολικοῦ μας βιβλίου, ἀλλὰ τὸ χιονισμένο σπίτι μὲ τὰ κρύσταλλα νὰ κρέμονται ὡσὰν λαμπάδες ἀπὸ τὴ σκεπή, τὰ ταπεινὰ τὰ «κουμπουρελά-

κία», πὸν μαζεύονταν ἔξω νὰ τσιμπήσουν κανένα ψίχουλο, οἱ νυχτωμένοι δρόμοι, πὸν τοὺς περπατούσαμε μὲ τὸ φανάρι προσεχτικά, οἱ παγωμένες αὐγές, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐωδιαστοὶ ἔαρινοὶ ὄρδροι, πὸν τοὺς ἔρραινε ἢ μοσχοβολιὰ τοῦ τριαντάφυλλου, τοῦ γαρούφαλου, τῆς ματζουράνας, ἀλλὰ καὶ τοῦ μάραθου, τοῦ ἄνιδου, τοῦ φρέσκου κρεμμυδιοῦ καὶ τῆς καυκαλήθρας. Τότε, λοιπόν, οἱ φωτογραφίες ἦταν ἓνα εἶδος πολυτέλειας καὶ χρειάζονταν μόνο σὲ ὀρισμένες καὶ ἐλάχιστες τοῦ βίου φορές. Φορές, πὸν κυριαρχοῦσε ὁμως ὁ σεβασμός, ἢ αὐστηρότητα, ἢ νοικοκυρωσύνη καὶ ἢ ἀρχοντιά. Γιατὶ πολλές ἀπὸ αὐτὲς ταξίδευαν γιὰ μακρυνές Ἡπειρους, ὥστε νὰ τὶς ἔχουν συντροφιά οἱ ξενητεμένοι, ὅπως τῆ φωτογραφία τῆς Μάνας, τοῦ Πατέρα, τῶν ἀδελφῶν, τῶν φίλων, ἔτσι σὰν μιὰ νοητὴ παρέα στὶς σκληρὲς ὥρες τῆς μοναξιάς καὶ τῆς ἀγανάκτησης.

Ἀκόμα, μέσα στοὺς Στοχασμοὺς, ἐμφανίζονται καὶ κάποιες ὁμορφες καὶ πολὺ συγκινητικὲς εἰκόνες ἀπὸ τὴν ξεχασμένη σήμερα Σχολικὴ ζωὴ καὶ δραστηριότητα, πὸν δίδασκαν ἦθος καὶ ἀνθρωπιά, ἔστω καὶ ἂν εἶχαν πίσω τους τὴν αὐστηρότητα τοῦ Δασκάλου ἢ τοῦ Καθηγητῆ. Γιατὶ ὅταν ἐκεῖνοι μᾶς προέτρεπαν νὰ χαιρετοῦμε μὲ σεβασμό, ν' ἀποφεύγουμε τὰ ἄσεμνα θεάματα, νὰ μαζευόμαστε νωρὶς στὰ σπίτια μας, νὰ ἐκκλησιαζόμαστε, νὰ μαθαίνουμε νὰ εἴμαστε εὐπρεπεῖς, νὰ φροντίζουμε νὰ διατηρεῖται καθαρὸς ὁ αὐλῆιος χῶρος τοῦ Σχολείου, νὰ ἐκπαιδευόμαστε στὴν κηπουρικὴ κ. ἄ πολλά, κάτι ξέρανε τὸ παραπανίσιο. Φυσικὰ σήμερα ὄλ' αὐτὰ φαίνονται τόσο ξένα μὲ τὸ νέο τρόπο ζωῆς. Καὶ ὁμως! Ἄν τὰ ἐξετάσουμε προσεχτικά, παρατηροῦμε νὰ ἔχουν μέσα τους τὸν πυρῆνα τῆς ἀξιοπρέπειας καὶ τῆς ἀνθρωπιάς, πὸν ἀρχίζει νὰ οἰκοδομεῖται ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα χρόνια. Γιατὶ πολλές φορὲς ἀναρωτιόμαστε ἐμεῖς οἱ παλιότεροι, πόσο δύσκολες ἦταν οἱ συνθήκες π. χ. νὰ γράψουμε μιὰ ἐργασία πὸν μᾶς ἀνάθεταν οἱ δάσκαλοι μας. Ἐπρεπε, λοιπόν, νὰ ἀναζητήσουμε τὸ ὑλικὸ σὲ λεξικά καὶ Ἐγκυκλοπαιδεῖες, πού, φυσικά, δὲν εἶχαμε στὸ σπίτι. Γι' αὐτὸ καταφεύγαμε σὲ βιβλιοθήκες, ὅπου ἀντιγράφαμε μὲ τὸ χέρι τὰ λήμματα καὶ μετὰ στὸ σπίτι συντάσαμε τὴν ἐργασία, χειρόγραφο, καλογραμμένη, καθαρὴ καὶ εὐπρεπῆ, γιὰ νὰ τὴν παραδώσουμε στὸν Καθηγητὴ μας. Σήμερα ὄλ' αὐτὰ πέρασαν, ἀπλουστεύτηκαν, ἐνῶ ὁ κόπος πὸν καταβάλεται εἶναι ἐλάχιστος. Καὶ ὁμως ἐκεῖνες οἱ ἐργασίες εἶχαν μέσα τους τὸ στοιχεῖο τῆς ἔρευνας, τῆς σοβαρότητας καὶ τῆς πειθαρχίας, πὸν ἀργότερα βοήθοῦσαν τὴ ζωὴ μας νὰ ξετυλίγεται μὲ ὑπευθυνότητα καὶ ἐντιμότητα.

Ὅχι, δὲν μέμφομαι τὰ νέα παιδιά, πὸν σήμερα μὲ τὸ Διαδίκτυο κοπιάζουν λιγότερο, ἀλλὰ τὰ συμπονῶ, ἐπειδὴ δὲ χαίρονται τὴν ὁμορφιὰ τοῦ νὰ γυρίζεις τὶς ρυτιδωμένες σελίδες τῶν παλιῶν βιβλίων, δὲν γεύο-

νται τὴ μυρωδιὰ τοῦ χαρτιοῦ, ποὺ χλωμιάζει μὲ τὸν καιρὸ ποὺ περνάει ἀπὸ πάνω του, δὲν αἰσθάνονται τὸ ἄγγιγμα τῶν ἄλλων, τῶν προηγούμενων ἀναγνωστῶν, δηλαδή, ποὺ μελέτησαν τὸ βιβλίο αὐτό. Μὲ λίγα λόγια δὲν ἀποκτοῦν τέτοια εὐλογημένα βιώματα, ποὺ χαρίζουν στὴν ψυχὴ μιὰν ἰδιότυπη συγκίνηση, ἀλλὰ καὶ εὐαισθησία.

Ἐπίσης, στὰ χρόνια μας δὲν εἶχαμε ἄλλη ἐπικοινωνία ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία. Κι ἀλληλογραφία καί, μάλιστα, χειρόγραφη, σημαίνει ἄσκηση τοῦ λόγου, πειθαρχία στὴ φρασεολογία, εὐπρέπεια στὴ διατύπωση (βλ. Ἐπιστολές-διαχρονικὰ μνημεῖα λόγου, τοῦ Πλάτωνος, τῶν Πατέρων, τῶν μεγάλων συγγραφέων, κ.λ.π.). Λοιπόν, στὰ χρόνια μας ἡ ἐπικοινωνία ἔτσι γινόταν, ἀφοῦ λιγοστὰ ἦταν τὰ τηλέφωνα. Μάλιστα, στὸ χωριό μας, μέχρι τὰ τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1960 εἶχαμε μιὰ παλιά, χειροκίνητη τηλεφωνικὴ συσκευή, τὴν ὁποία χρησιμοποιούσαμε γιὰ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις. Σήμερα, ὅμως, τὰ πράγματα ἔχουν κατὰ πολὺ ἀλλάξει καὶ μαζί τους καὶ οἱ ἄνθρωποι. Τώρα τὰ φορητὰ τηλέφωνα μὲ τίς πολλὲς καὶ ποικίλες ἐφαρμογές ποὺ διαθέτουν (π. χ. Διαδίκτυο, φωτογραφικὴ μηχανή, παιχνίδια κ. ἄ. πολλά) ἔχουν μὲ σιωπηλὸ τρόπο γίνει τὸ συρματοπλεγμα, τὸ ὁποῖο περιορίζει τὴν ἐλευθερία μας. Γιατὶ ναί, δὲν εἴμαστε ἐλεύθεροι πιά. Εἴμαστε δέσμοι τῆς τάχα ἐπικοινωνίας, γι' αὐτὸ καὶ οἱ περισσότεροι κυκλοφοροῦν μὲ ἓνα φορητὸ τηλέφωνο στὸ χέρι. Εἶναι δὲ παρατηρημένο, πὼς κατὰ τίς συζητήσεις τους οἱ περισσότεροι, κάθε τόσο κοιτοῦν καὶ τὴν ὁθόνη τῆς συσκευῆς τους, σὲ σημεῖο νὰ ἔχουν μιὰν ἐξάρτηση παθολογικὴ μὲ τὸ ἀντικείμενο καὶ σὰ νὰ μὴν προσέχουν τὸ συνομιλητὴ τους. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τίς συντροφικὲς τῶν νέων παιδιῶν, ἐκεῖ τὰ πράγματα εἶναι τραγικά, ἀφοῦ εἶναι προσηλωμένα στὴν ὁθόνη τοῦ τηλεφώνου τους καὶ πληκτρολογοῦν τὰ λεγόμενα «μηνύματα». Μὲ ἀποτέλεσμα ὁ τυχὼν διάλογος νὰ εἶναι λίγες, τυπικὲς φράσεις, φτωχὲς πάντα σὲ περιεχόμενο.

Τὸ ἴδιο τραγικὴ εἶναι ἡ ἐξάρτηση τῶν νέων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀπὸ τοὺς ἠλικιωμένους, ἀπὸ τὸ Διαδίκτυο. Ἀπομονωμένα τὰ ἄτομα ζοῦν σὲ μιὰ ψεύτικη πραγματικότητα, ποὺ ἀσφαλῶς τὰ αὐτοκαταστρέφει, ἐπειδὴ οἱ κίνδυνοι εἶναι πολλοὶ καὶ κάποτε ἀναπόφευκτοι. Ἔτσι τὸ σιωπηλὸ μαρτύριο τῆς ἰδιότυπης αὐτῆς μοναξιάς γίνεται, μέρα τὴ μέρα, ὄλο καὶ πιὸ μεγάλο, καθὼς ἡ ψευδὴς ἐπικοινωνία ὑποκαθιστᾷ τὴν οὐσιαστικὴ, τὴ γνήσια τὴν ἀνθρώπινη.

Ὅλ' αὐτά, λοιπόν, κι ἄλλα ἀκόμα βιώνει ὁ κάθε ἠλικιωμένος, ποὺ πέρασε τὸ βίο του μὲ ἄλλες ἀξίες, μὲ ἄλλα ὁράματα, μὲ διαφορετικὲς ἀπόψεις γιὰ τὴ ζωὴ, τὸν ἄνθρωπο, τὸ Θεό. Πόσο μᾶλλον αὐτὸς νὰ εἶναι καὶ ἱερέας, παπᾶς δηλαδή. Γιατὶ στίς μέρες μας παρατηρεῖται καὶ τὸ ἄλλο ἐξίσου τραγικὸ γεγονός, τῆς ἐξώσης τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν

σύγχρονων ἀνθρώπων, καθὼς ἄλλα Τὸν ὑποκαθιστοῦν, ὅπως οἱ μηχανές, ὁ νέος τρόπος ζωῆς μὲ τὴν ἀναδειξη τῆς εἰκόνας τοῦ καθενός, τοῦ λεγόμενου δηλαδή, image, ποὺ θεοποιεῖ τὸ προσωπεῖο, τὸ ὁποῖο εὐχαρίστως φοροῦν ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ προβάλλουν τὴν εἰκόνα τους. Ἄλλωστε, τὸ νὰ μιλάς σήμερα γιὰ Ἐκκλησία, Ἁγίους, εἰκόνες καὶ Μυστηριακὴ ζωὴ εἶναι παρωχημένο κι «ἀστεῖο πρᾶγμα» γιὰ πολλούς, ἀφοῦ τὸν Θεὸ τὸν «στείλαμε» ἐξορία, ὄχι γιατί δὲν πιστεύουμε σ' Αὐτόν, ὅπως τοῦλάχιστον ἰσχυρίζονται ἀρκετοὶ -αὐτὸ κι ἂν εἶναι στρουθοκαμηλισμός- ἀλλ' ἐπειδὴ μᾶς προβάλλει ὅλες μας τὶς ἐνοχές, καὶ ἁμαρτίες, ποὺ συγκλονίζουν τὸν ψυχισμό μας, τὸν κατακερματίζουν, ὅταν τὶς κοιτάξουμε κατάματα. Γιατί, ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε, καὶ στὸν πλέον ἀπάνθρωπο ὑπάρχει μιὰ λεπτή, χαμηλὴ θὰ τὴν ἔλεγα φωτιὰ συνειδήσεως μέσα του, ποὺ κάποτε φεγγοβολᾷ. Ἀρκεῖ δηλαδή, ἓνα λιτὸ κεράκι τῆς Ἀνάστασης. Τῆς Ἀνάστασης, ποὺ σὲ ἀνάγκασε νὰ πᾶς ἢ παρέα σου στὶς διακοπές. Κι ἐδῶ εἶναι τὸ μέγιστο Μυστήριό τοῦ ἀπροόπτου, τὸ ὁποῖο ἐμεῖς, τοῦλάχιστον, οἱ παπάδες, ἂν καὶ τῶχουμε βιώσει...

Ἐκεῖ δὲ ποὺ ὁ Στοχασμὸς σταλάζει εὐωδιά, εἶναι ὅταν προβάλλει μπροστὰ μας ὁ πάντιμος χορὸς τῆς ὅποιας εὐλογίας δεχτήκαμε κατὰ τὸν καιρὸ τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας. Τότε δηλαδή, ποὺ σκύβαμε μὲ σεβασμὸ καὶ πίστη μπροστὰ στὶς ἀξίες ποὺ μεγαλύνουν τὸν Ἄνθρωπο. Μὲ λίγα λόγια τότε ζήσαμε πολλές κορυφαῖες ἐμπειρίες, ὅπως τὸ πρωῖνὸ ξύπνημα γιὰ νὰ πᾶμε στὴν ἐκκλησιά, «ὄρθου βαθέως» τὰ Χριστούγεννα, οἱ μυροβόλες ἀπὸ τὴν ἀνοιξη βραδυὲς τῶν Χαιρετισμῶν, ἡ σιωπηλὴ, εὐκατάνυκτη καὶ ἄχραντη Μεγάλῃ Ἑβδομάδα, ἡ Πανήγυρις τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ μετὰ ἡ κορυφαία τοῦ θέρους ἡμέρα: Ἐκεῖνη τῆς Παναγίας μας, ποὺ εὐωδίαζε βασιλικό, γιασεμὶ καὶ θυμίαμα!

Αὐτὰ τὰ θεμέλια μᾶς στήριξαν, χρόνια καὶ χρόνια. Δεκαετίες ὀλάκερες καὶ σὲ ὄρες πικρὲς καὶ ἀστάθμητες, μᾶς κρατοῦσαν ὄρθιους μέσα στὸν κάθε κυκλῶνα, ποὺ πάσχιζε νὰ ἐκκριζώσῃ ὅ,τι τὸ ἱερὸ κι ἄχραντο μᾶς φίλειψε ὁ Θεός. Ποὺ σήμερα, στὰ γερατειά πιά, Τὸν εὐγνωμονοῦμε μὲ νοτισμένα μάτια κι ἐλαφριά καρδιά.

Σκόπελος

π. Κωνσταντῖνος Ν. Καλλιανός

